

واکاوای کشمکش سوئد و فنلاند با ترکیه در مسیر پیوستن به ناتو

با آغاز عملیات نظامی روسیه در اوکراین، سوئد و فنلاند درخواست پیوستن به سازمان نظامی ناتو را ارائه دادند که تاکنون با سد دولت ترکیه و اردوغان روبرو شده‌اند.

به گزارش آران نیوز، با آغاز عملیات نظامی روسیه در اوکراین، بسیاری از کشورهای اروپایی تحت تاثیر فضای امنیتی این قاره و پروپاگاندای رسانه ای غرب تصمیم گرفتند تا در سیاست های دفاعی خود تجدید نظر کنند و مسیر الحاق به پیمان آتلانتیک شمالی یا همان ناتو قرار بگیرند. بر همین اساس سوئد و فنلاند در ماه مه ۲۰۲۲ به صورت رسمی درخواست عضویت در ناتو را به این سازمان نظامی ارائه دادند. با این حال این دو کشور با سدی محکم برای پیوستن به ناتو مواجه بودند. جمهوری ترکیه به عنوان یکی از قدیمی ترین اعضای ناتو به دلیل آنچه پناه دادن به عناصر وابسته به گروه های تروریستی همچون «پ. ک. ک.» یا جریان سیاسی فتح الله گولن از سوی این دو کشور می نامد، موافقت خود را مشروط به استرداد یا اخراج این عناصر ضد ترکی از این کشورها کرده است.

به دنبال این شرط ترک ها، فنلاند و سوئد با امضاء تفاهم نامه ای با آنکارا برای رسیدگی به نگرانی های امنیتی دولت اردوغان اعلام آمادگی کردند. با این حال برخی کارشناسان معتقدند که اخراج کردها از خاک کشورهای حوزه نوردیک تنها بهانه ای از سوی دولت ترکیه برای لغو تحریم های تسلیحاتی آمریکا و به جریان انداختن مذاکرات خرید «اف-۱۶» از واشنگتن است.

استرداد مخالفان؛ شرط اصلی اردوغان

رجب طیب اردوغان رئیس جمهور ترکیه روز یکشنبه ۱۵ ژانویه ۲۰۲۳ از بی توجهی سوئد و فنلاند برای تحویل یا اخراج ۱۳۰ تروریست ابراز نارضایتی کرد. وی در ادامه افزود که شرط آنکارا برای موافقت با پیوستن این دو کشور به ناتو، عمل به این خواسته است. اردوغان در ادامه با اشاره به تداوم تظاهرات ضدترکی گروه های کردی در سوئد، به این کشور هشدار داد که ادامه این روند موجب افزایش تنش در روابط آنکارا- استکهلم خواهد شد. پیش از این ترکیه علاوه بر برخورد با عناصر گروهک های کردی، خواستار اقدام مشابه در خصوص شبکه وابسته به جریان فتح الله گولن شده بود. به نظر می رسد راهبرد امنیتی دولت ترکیه در برخورد با جریانات کردی تنها به این کشور یا منطقه خاورمیانه محدود نمی شود، بلکه آنکارا به دنبال محدود کردن فعالیت مخالفان خود در قلب قاره اروپا و حتی آمریکای شمالی است.

در سوی مقابل واشنگتن نیز در اقدامی متقابل شرط ادامه مذاکره با دولت ترکیه جهت فروش جنگنده های راهبردی «اف-۱۶» به این کشور را موافقت آنکارا با پیوستن فنلاند و سوئد به ناتو اعلام کرده است. به گزارش بلومبرگ تشدید فشارهای آمریکا بر ترکیه با هدف جلوگیری از اقداد احتمالی مسکو علیه دو کشور یاد شده دنبال می شود. پیش از این دولت ترامپ در واکنش به درخواست ترکیه برای دریافت سامانه پدافندی «اس-۴۰۰» از روسیه، تصمیم به تنبیه ترکیه و کنار گذاشتن این کشور از برنامه تولید مشترک جنگنده نسل پنجم «اف-۳۵» گرفت. «سیاست دو سویه» ترک ها برای ایجاد موازنه در روابط راهبردی با مسکو و واشنگتن در وضعیت بسیار پر خطری قرار دارد و می تواند منجر به ایجاد بحران در روابط آنکارا با هر یک از بلوک های قدرت شود. ممانعت ترکیه از پیوستن این دو کشور به ناتو، یکی از بزرگ ترین بحران های داخلی این سازمان نظامی از زمان پایان جنگ سرد تا به امروز است. نگرانی اصلی غرب در تحلیل رفتار اردوغان، پافشاری وی به مانند سال ۲۰۱۸ در ماجرای خرید سامانه «اس-۴۰۰» از روسیه است. اگر دولت فعلی ترکیه برای پیروزی در برابر ائتلاف ۶ حزبی اپوزوسیون به دنبال اخذ «امتیاز بزرگ» از غرب باشد، واشنگتن برای مقابله با روسیه راهی جزء تسلیم شدن در برابر خواسته های اردوغان نخواهد داشت. البته این راهبرد سیاست دو لبه ای است که می تواند انگیزه لازم به آمریکا و اروپا برای افزایش فشارها به آنکارا، با هدف پیروزی اپوزوسیون در انتخابات را بدهد.

همچنین رفتار سیاسی استکهلم و هلسینکی در ماه های آینده نشان خواهد داد که شعارهای «حقوق بشر» و «آزادی بیان» تا چه اندازه در میان غربی ها دارای ارزش و اهمیت است. با فرض عدم تحقق سناریو تسلیم آمریکا در برابر ترکیه باید آماده تحولات مهمی همچون انزواء کامل ترکیه در پیمان ناتو و خروج تسلیحات راهبردی از خاک این کشور باشیم.

سیاست دوگانه در روابط با قدرت های بزرگ

آنکارا برای تامین حداکثری منافع ملی خود در بحران اوکراین ضمن فروش پهپادهای بایراکتار به کیف، تبدیل به یکی از مسیرهای دور زدن تحریم ها برای دولت روسیه شده است. ترکیه در حالی خود را برای تبدیل شدن به قطب انرژی منطقه ای با همکاری مسکو آماده می کند که در چند ماه اخیر نقش پر رنگی در مذاکرات صلح و انعقاد قرارداد غلات دریای سیاه ایفا کرده است. به عبارت دیگر اعلام شروط اخیر ترکیه برای پیوستن فنلاند و سوئد به ناتو در راستای «سیاست دوگانه» این کشور در برقراری روابط متوازن با قطب های جهانی است. به نظر می رسد که اگر واشنگتن و بروکسل امتیازهای لازم در زمینه «خرید جنگنده های راهبردی»، «دفع خطر اپوزوسیون کردی» و «کاهش فشارهای اقتصادی» را به آنکارا بدهند، ترکیه نیز موافقت خود با پیوستن اعضای جدید به ناتو را اعلام خواهد کرد.

برای فهم سیاست خارجی این روزهای دولت اردوغان باید به این نکته حیاتی تلاش کنیم که ترکیه در آستانه برگزاری انتخابات ریاست جمهوری در سال ۲۰۲۳ است. حزب عدالت و توسعه (آ.ک. پارتی) با شعار «تنش صفر» با همسایگان قدم به حیات سیاسی ترکیه گذاشت اما امروز دامنه مداخلات نظامی این کشور از منطقه قفقاز جنوبی در سواحل مدیترانه گسترش یافته است. نتیجه این سیاست خارجی جاه طلبانه منجر به انزوای ترک ها و افزایش مشکلات اقتصادی در این کشور شد. اپوزوسیون ترکیه ضمن انتقاد از سیاست خارجی تهاجمی اردوغان و مشکلات اقتصادی ناشی از آن، با تشکیل ائتلاف منسجم خود را برای شکست اردوغان آماده می کنند. البته در این مسیر عناصر لائیک بازمانده در ارتش و ساختار سیاسی از جمله حامیان تغییر قدرت در آنکارا هستند. با روی کار آمدن دموکرات ها در کاخ سفید در سال ۲۰۲۰، آنکارا راهبرد «کاهش تنش» با کشورهای منطقه را دنبال کرد و طی دو سال روابط خود را سعودی، امارات، مصر و رژیم صهیونیستی به حالت عادی درآورد. در آخرین تلاش های دیپلماتیک این کشور، ترک ها با میانجی گری روسیه و ایران در مسیر کاهش تنش ها با دمشق و عادی سازی کامل روابط قرار دارد. بازخوانی این سیاست نشان دهنده اراده جدی آنکارا برای عدم درگیری در هیچ بحران خارجی؛ حداقل تا پایان انتخابات ۲۰۲۳ است. بر همین اساس می توان پیش بینی کرد که در صورت اعلام «چراغ سبز» فنلاند و سوئد در برخورد با گروهک های کردی، ترکیه نیز با پیوستن این دو کشور حوزه اسکاندیناوی به ناتو موافقت خواهد کرد.

بهره سخن

فرسایشی شدن بحران اوکراین و تثبیت موقعیت نیروهای نظامی روسیه در خاک این کشور، موجب افزایش ملاحظیات امنیتی- نظامی در قاره اروپا شده است. آنکارا بر پایه ایجاد موازنه ژئوپلیتیکی میان مسکو- واشنگتن به دنبال اتخاذ تصمیم های رادیکالی که برخلاف منافع حیاتی طرفین بازیگران این بحران باشد، نیست. آنکارا به خوبی می داند که موافقت با پیوستن فنلاند و سوئد به ناتو به معنای نزدیک تر شدن آمریکا به مرزهای روسیه است. این اقدام به معنای عبور ترک ها از «خط قرمز» روس ها محسوب می شود و می تواند تاثیر منفی در گسترش روابط میان دو کشور بگذارد. برخی تحلیل گران معتقدند که امتیازهای مسکو به ترکیه در زمینه سیاسی، انرژی و نظامی با هدف جدا کردن مسیر این کشور از سیاست های ناتو دنبال می شود؛ اما واقعیت آن است که اردوغان برای بقاء در پست ریاست جمهوری مجبور به اخذ تصمیمات «سخت» و «حیاتی» است. تداوم مخالفت ترکیه با پیوستن فنلاند و سوئد به ناتو می تواند به قیمت بحران جدی در روابط تاریخی آنکارا

و بلوک غرب تمام شود.

منبع: «مهرنیوز»